

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування
Білостоцький технологічний університет (Польща)
Університет прикладних наук (Литва)
Інститут транспорту та телекомунікацій (Латвія)
«1 грудня 1918 р.» Університет Альба Юлія (Румунія)
Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів
Донецький національний університет імені Василя Стуса
Луцький національний технічний університет
Одеський національний економічний університет
Головне управління Державної казначейської служби України у Полтавській області

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ЗАГРОЗИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали V Міжнародної науково-практичної
конференції**

23 листопада 2023 р.

Полтава
2023

УДК 336.7 (06)
М.34

Редакційна колегія:

С. В. Онищенко, д.е.н., професор, директор навчально-наукового інституту фінансів, економіки, управління та права; С. Б. Єгоричева, д.е.н., професор; В. А. Кулик, д.е.н., професор; Л. О. Птащенко, д.е.н., професор; О. С. Вовченко, к.е.н., доцент; Л. А. Свистун, к.е.н., доцент; Ю. С. Худолій, к.е.н., доцент.

М.34 Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, 23 листопада 2023 р. Полтава: НУПП, 2023. 151 с.

ISBN 978-966-616-184-3

У збірнику матеріалів науково-практичної конференції розглядаються актуальні проблеми та перспективи розвитку економічних відносин на ринку фінансових послуг у контексті світового досвіду та українських реалій; теоретичні та методичні аспекти забезпечення безпеки фінансового ринку України в умовах нестабільного економічного середовища; шляхи та методи управління фінансами суб'єктів підприємництва; проблеми обліку і оподаткування підприємств; сучасні тенденції та проблеми грошово-кредитного ринку України.

Участь у конференції взяли науковці та практики з Баку, Бамберга, Сучави, Таллінна, Берегового, Вінниці, Донецька, Житомира, Ірпеня, Києва, Луцька, Одеси, Полтави, Сум, Ужгорода.

Призначений для фахівців фінансового ринку, працівників фінансової сфери, науковців, викладачів, слухачів та студентів.

УДК 336.7 (06)

ISBN 978-966-616-184-3

© Національний університет «Полтавська політехніка» імені Юрія Кондратюка

таких банках, як ПриватБанк, Ощадбанк, Укргазбанк, Банк «Глобус», Скай Банк; у подальшому перелік банків буде розширюватися.

Щодо відсоткових ставок за кредитами домогосподарств, то, звичайно, з початком війни вони дещо збільшилися разом із суттєвим зростанням облікової ставки НБУ. Банки підвищують відсоткові ставки, оскільки зростає нестабільність і ризик на ринку. Це робиться для компенсації можливих втрат та забезпечення додаткової ліквідності. Найвищі ставки за новими споживчими та іпотечними кредитами спостерігалися у жовтні 2022 року і становили, відповідно, 33% та 13,7% [1]. У подальшому вартість позик для домогосподарств поступово знижувалася, на що вплинуло як зменшення облікової ставки, так і запровадження програми «ЄОселя».

На даний час однією з найбільших проблем у сфері кредитування є велика частка непрацюючих кредитів (NPL). Проблемні кредити – це кредитні кошти, які були надані домогосподарствам і в запланований строк не були повернуті. Це може статися, коли клієнт не в змозі повернути кредит через фінансові труднощі, які виникли у нього у результаті низького рівня доходу, втрати роботи або зростання витрат. Для банку проблемні кредити можуть призвести до втрати фінансових ресурсів і зниження прибутковості.

На момент початку війни частка непрацюючих кредитів фізичних осіб була найменшою за останні роки – 16,86%. У подальшому, з об'єктивних причин вона почала зростати і досягла 32,4% на початок лютого 2023 року. Втім, з цього моменту частка NPL, завдяки комплексним зусиллям банків, демонструє тенденцію до зниження і становить на початок 3 кварталу 2023 року 26,76% [3].

Аналіз сучасних тенденцій розвитку кредитування домогосподарств в Україні має важливе значення для адаптації стратегій банківського кредитування під час воєнного конфлікту. Стратегії мають бути розроблені з урахуванням воєнних ризиків, забезпечуючи стійкість банківського сектору та захист кредитного портфелю.

Література

1. Національний банк України : офіційне Інтернет-представництво. Статистика фінансового сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>.

2. «Оселя». Програма доступного кредитування житла. URL: <https://eoselia.diaa.gov.ua/>.

3. Національний банк України : офіційне Інтернет-представництво. Наглядова статистика. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>.

УДК 336.748.12

Вовченко Оксана Сергіївна,

кандидат економічних наук, доцент

Оленич Валерія Павлівна,

студентка

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

(Україна)

НАПРЯМКИ ОПТИМІЗАЦІЇ РІВНЯ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ

Для визначення ефективних інструментів контролю над інфляційними ризиками, важливо розуміти природу цього явища і об'єктивно оцінювати можливості монетарної політики щодо його подолання. Через наслідки ведення активних бойових дій на території України, у тому числі руйнування підприємств та інфраструктури, порушення ланцюгів виробництва та постачання, на сьогодні ціновий тиск та інфляційні очікування залишаються підвищеними. Динаміку інфляційних процесів в Україні впродовж 2021-2023 рр. характеризує рисунок 1.

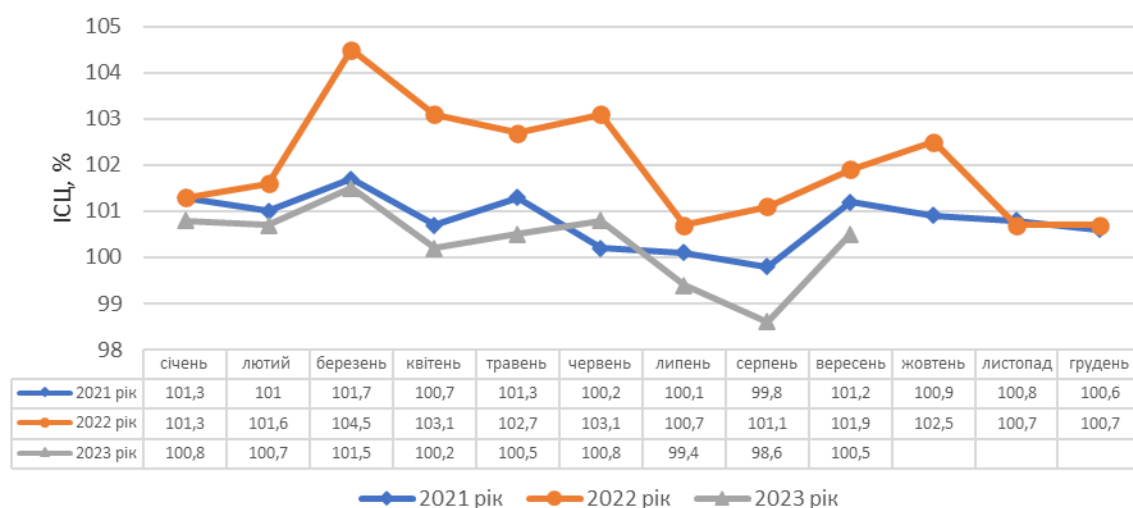

Рис. 1. Динаміка індексу споживчих цін за 2021-2023 роки
Джерело: побудовано за даними [1].

Інфляція 2020-2021 рр. мала специфічний характер, оскільки основою причиною її росту була пандемія Covid-19. Унаслідок карантинних обмежень, введених для подолання пандемії і глобальної кризи, українська економіка скоротилась на 5% загального рівня ВВП у 2020 році. Але вона відновила свої зростання та в період за 2021-2022 роки досягла 4% рівня ВВП. Це, зокрема, призвело до світового подорожчання енергоносіїв, сировини та комплектуючих. Додатковий тиск на ціни також зумовлювало посилення заходів боротьби з викидами шкідливих речовин в процесі євроінтеграції. Відповідні глобальні чинники впливали й на пришвидшення інфляції в Україні [2].

З іншого боку, інфляцію в Україні підживлювали й внутрішні чинники. Серед них – стійкий споживчий попит, який підтримували зростання доходів населення та поліпшення споживчих настроїв, а також збільшення виробничих витрат, зокрема, на оплату праці.

2022 рік в Україні характеризувався стрімким ростом споживчої інфляції, яка становила 26,6%. З урахуванням усіх умов, що виникли через повномасштабне вторгнення країни-агресора, Україна змогла досить успішно управляти інфляційним тиском, і фактичні темпи зростання цін залишалися на контрольованому рівні. Незважаючи на війну та високий рівень світової інфляції, економіка України стабілізувалася в останні місяці 2022 року.

Зокрема, з початком повномасштабного вторгнення НБУ вніс зміни щодо напрямів стримування темпів інфляції, впроваджуючи ряд суворих обмежень, серед яких:

- фіксація валютного курсу;
- поетапне підвищення нормативів обов'язкового резервування;
- запровадження ряду обмежень на валютному ринку України;
- заборона здійснення більшості транскордонних валютних платежів за винятком розрахунків та отримання готівки з використанням платіжних карток за кордоном;
- обмеження можливостей поповнення електронних гаманців та розповсюдження електронних грошей.

Сповільнення темпів інфляції у 2023 році пов'язане не лише з жорсткими монетарними заходами НБУ. Збільшення пропозиції продовольчих товарів нового врожаю, фіксація окремих тарифів на житлово-комунальні послуги, поліпшення курсових та інфляційних очікувань вплинули на платоспроможний попит і спинили розкручування початкового інфляційного імпульсу, викликаного війною.

Оптимізація рівня інфляції в Україні є важливим завданням для економічної стабільності та соціального благополуччя країни в період відновлення. НБУ поліпшив прогноз інфляції на кінець 2023 року з 10,6% до 5,8%. Основний чинник цього перегляду

– вплив високих врожаїв на динаміку продовольчих цін. Водночас НБУ підвищив прогноз інфляції на 2024 рік – з 8,5% до 9,8%. Пришвидшення зростання цін у наступному році зумовлюватиметься низькою цьогорічною базою порівняння для вартості продовольчих товарів, збереженням тиску на витрати бізнесу через перегляд припущення щодо безпекових ризиків, збільшенням зарплат та прискоренням зростання адміністративно-регульованих цін [3]. Ідеальною метою є досягнення інфляції на рівні нижче 2% на рік – саме такий рівень був визначений як прийнятний у багатьох країнах світу, включаючи Україну.

Зараз, коли немонетарні фактори стали домінуючими в інфляційному процесі, а монетарна трансмісія вбачається вразливою [4], доцільними заходами для оптимізації рівня інфляції можуть бути: розвиток фінансового посередництва, в тому числі ринків кредитування та державних облігацій; забезпечення гривневої ліквідності у реальних інвестиційних проектах; удосконалення фіскальної політики на основі співпраці НБУ з урядом; відновлення виробничого потенціалу країни; зниження критичної залежності від імпорту; боротьба з безробіттям і корупцією. За оптимального рівня інфляції буде можливим збереження купівельної спроможності, залучення іноземних і внутрішніх інвестицій, заохочення ефективного виробництва, підтримання довіри до національної валюти та фінансової системи загалом.

Література

1. Індекс інфляції в Україні 2023. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation>.
2. Національний банк очікує на інфляцію 5-6% у 2020-2022 рр. та пожвавлення економіки після завершення карантину. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ochikuye-na-inflyatsiyu-5-6-u-2020-2022-rr-ta-rojvavlennya-ekonomiki-pislya-zavershennya-karantynu>.
3. Інфляційний звіт, жовтень 2023 року. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyuniy-zvit-jovten-2023-roku>.
4. Данилишин Б. Керованість інфляцією: наслідки для повоєнного суспільства. Українська правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/11/14/693781/>.

УДК 336.74

Волкова Неля Іванівна,
кандидат економічних наук, доцент
Кривоніс Юлія Михайлівна,
магістрантка

Донецький національний університет імені Василя Стуса (Україна)

СТРУКТУРНА МОДЕЛЬ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Розвиток сучасної банківської системи України відбувається в умовах економічної, політичної нестабільності у країні та світі. Кризові умови розвитку викликають необхідність розробки якісного методологічного та прикладного базису формування кредитної політики, яка виступає одним з інструментів діяльності комерційного банку і значно впливає на його фінансові результати.

Актуальність теми викликана тим, що формування і реалізація ефективної кредитної політики дозволить збільшити рівень прибутковості діяльності комерційного банку, якість його кредитного портфеля та рівень задоволення потреб клієнтів у кредитних ресурсах.

Дослідженням проблем формування і реалізації кредитної політики банку багато уваги приділяють як іноземні науковці, так і вітчизняні, серед яких: Прокопенко І. Ф., Гопін В. І., Соляр В. В., Владичин У. В., В. Буса та інші. У працях цих вчених розглянуто